

Јулијус Тезаре Андреа Евола

РАЗМИШЉАЊА О ВРХОВИМА

*планинарење као метафора
за духовну потрагу*

*ОДАБРАНИ ИЗВОДИ**

**Електронска верзија књиге у целости није урађена из неколико разлога: књига је не тако давно штампана и може се још увек набавити по разумној цени (ukronija.com), тиме ћете испоштовати и подржати рад малог али значајног издавача: Центар за изучавање Традиције УКРОНИЈА.*

mikrotheos.blogspot.com

Deo prvi
DOKTRINA

PLANINA I DUHOVNOST

U modernom svetu postoje dva činioca koja su, više od ostalih, odgovorna za sputavanje realizacije naše duhovnosti, poznate u najdrevnijim tradicijama: prvi činilac jeste apstraktni karakter naše kulture, a drugi je veličanje slepe i mahnite opsesije aktivnošću.

S jedne strane, postoje ljudi koji „duh” poistovećuju sa erudicijom stečenom u bibliotekama i fakultetskim učionicama, sa intelektualnim igrama kojih se igraju filozofi, ili sa literarnim te pseudo-mističnim estetizmom. S druge strane, nove generacije su atletsko nadmetanje preokrenule u religiju i čini se da su nesposobne da shvate išta što nadilazi uzbuđenje, serije treninga, nadmetanja i fizičke aktivnosti; zaista su dostignuće u sportu preokrenule u cilj za sebe, pa čak i u opsesiju, pre nego u sredstvo za dosezanje višeg cilja.

Postoje ljudi koji ovu opoziciju životnih ciljeva smatraju nekom vrstom dileme. U stvarnosti, u takozvanom učenjačkom tipu, često nalazimo urođenu snažnu odbojnost prema bilo

kakvoj vrsti fizičke discipline; jednako tako, kod mnogih koji se bave sportom, osećanje fizičke snage podstiče prezir prema onima koji se u „kulama od belokosti” ograničavaju na ono što se smatra bezopasnim, na knjige i bitke rečima.

Ova dva životna stila treba smatrati pogrešno usmerenim i plodom moderne dekadencije, jer su oba strana herojskoj viziji duha koja je činila osu najboljih klasičnih tradicija Zapada, osu koja je, u kontekstu aktuelne obnove u Italiji, uspešno evocirana.

Veoma često se zaboravlja da je duhovnost, u suštini, način života i da se njena mera ne sastoji u pojmovima, teorijama i idejama pohranjenim u nečijoj glavi. Duhovnost je zapravo ono što je uspešno aktuelizovano i prevedeno u osećaj superiornosti, koji duša doživljava iznutra, i u plemenito držanje, koje se izražava kroz telo.

Iz ove perspektive moguće je uvideti disciplinu koja, iako može da se tiče telesnih energija, ne počinje i ne završava njima, već će umesto toga postati sredstvom za buđenje žive i organske duhovnosti. To je disciplina superiornog unutrašnjeg karaktera.

Kod askete je takva disciplina, da tako kažemo, prisutna na negativan način; u heroja se, pak, pokazuje na pozitivan i afirmativan način, tipičan za zapadni svet. Unutrašnja pobeda nad najdubljim silama koje izranjaju u svesti tokom vremena tenzije i smrtno opasnosti jeste trijumf u spoljašnjem smislu, ali je, takođe, znak pobede duha nad samim sobom i unutrašnjeg preobraženja. Zato je, u drevna vremena, aura svetlosti okruživala heroja i iniciranog u religiozni ili ezoterijski pokret, i zato su herojske figure bile smatrane simbolima besmrtnosti.

Ipak, u modernoj civilizaciji sve teži gušenju herojskog

osećanja života. Sve je više ili manje mehanizovano, duhovno osiromašeno i svedeno na jednu smotrenu i regulisanu asocijaciju neispunjenih bića koja su izgubila svoju samodovoljnost. Kontakt između čovekovih dubokih, slobodnih sila i sila stvari i prirode je prekinut: život u metropoli skamenjuje sve, sinkopira svaki dah i zagađuje svako duhovno „vrela”. Kao da to nije dovoljno, malodušne ideologije podstakle su prezir prema svim vrednostima koje su u drugim vremenima bile temelj racionalnije i jasnije socijalne organizacije. U drevnim društvima vrh hijerarhije zauzimala je kasta ratničke aristokratije, dok se danas u pacifističko-humanitarnim utopijama (posebno u anglosaksonskim) ratnik pokušava prikazati kao neka vrsta anahronizma i kao opasan entitet koji će jednog dana, u ime progresa, biti konvencionalno uklonjen.

Pošto je ugušena, herojska će volja tražiti druge načine da istupi van mreže, što vremenom postaje sve gušća, praktičnih interesa, žudnji i težnji; uzbuđenje koje sportovi uzrokuju kod naših savremenika samo je izraz ovoga. Herojska volja mora se opet učiniti samosvesnom i ona mora prevazići granice materijalizma.

U borbi protiv planinskih visova akcija je konačno oslobođena svih mašina i svega onog što čoveka odvlači od neposrednog i apsolutnog odnosa sa stvarima. Gore, nadomak neba i raspuklina – usred mirne i tihe uzvišenosti vrhova; među divljim vetrovima i snežnim olujama; u zaslepljujućoj svetlosti lednika; ili usred divlje, beznadežne vertikalnosti zidova stenja – moguće je probuditi (kroz ono što na prvi pogled može izgledati kao puko korišćenje tela) simbol prevazilaženja, istinski duhovnu i virilnu svetlost; moguće je načiniti kontakt sa primordijalnim silama zaključenim unutar udova tela. Na ovaj

način borba planinara biće više nego fizička, a uspešan uspon može predstavljati dostignuće nečega što više nije samo ljudsko. U drevnim mitologijama planinski vrhovi smatrani su za boravište bogova: ovo jeste mit, ali je takođe i alegorijski izraz istinskog verovanja koje *sub specie interioritatis* uvek može nanovo oživeti.

U životu – kako je posle Ničea ukazao Simel – ljudi imaju čudnu i gotovo neverovatnu moć da dosegnu izvesne egzistencijalne vrhove na kojima je „živeti više” (*mehr leben*), odnosno, najviši intenzitet života, preobražen u „više od života” (*mehr als leben*). Na ovim vrhovima, baš kao što se toplota pretvara u svetlost, život postaje slobodan od samog sebe: ne u smislu smrti individualnosti ili neke vrste mističkog brodoloma, već u smislu transcendentne afirmacije života, u kojoj teskoba, beskrajna žudnja, težnje, brige, potraga za religioznom verom, ljudskom potporom i ljudskim ciljevima ustupaju pred dominantnim stanjem smirenosti. U samom životu, a ne van njega, postoji nešto što je veće od života. Ovaj herojski doživljaj je dragocen i dobar je sam po sebi, dok je običan život vođen isključivo interesima, spoljašnjim stvarima i ljudskim konvencijama. Koristim reč *doživljaj*, jer ovo stanje nije povezano sa verom ili teorijom (koje su uvek bezvredne i relativne); ono prevashodno predstavlja sebe na najposredniji i nesumnjiv način, baš poput doživljaja bola ili zadovoljstva.

Ova duboka dimenzija duha, koji se oseća beskrajnim, samotranscendentnim i s one strane svekolicke manifestovane stvarnosti, iznova je probuđena i sija – čak i ne u potpunosti svesno – u „ludilu” onih koji se, vođeni voljom da nadvladaju strahove, iscrpljenost i primitivne instinkte opreznosti i samoočuvanja, u

sve većem broju i bez ikakvog određenog razloga usuđuju izazvati planinske visine.

Osetiti se prepuštenim isključivo sopstvenim sposobnostima, bez pomoći u beznadežnim situacijama, zaodenut snagom ili slabošću, bez ikoga da mu se obratiš izuzev samom sebi; uspinjati se od stene do stene, od hvata do hvata, od grebena do grebena, neumoljivo, satima i satima, s osećanjem visine i neposredne opasnosti svuda unaokolo; i konačno, nakon strogog ispita oslanjanja isključivo na samodisciplinu, nastupa osećaj neopisivog oslobođenja, solarne usamljenosti i tišine; kraj borbe, potčinjavanje strahova i otkrivanje bezgraničnog horizonta, kilometrima unaokolo, dok sve ostalo leži dole, ispod – u svemu ovome moguće je zaista pronaći realnu mogućnost pročišćenja, buđenja i ponovnog rađanja nečeg transcendentnog.

Nije važno što samo nekolicina može isprva doživeti herojski simbolizam planine. Ove ideje će uticati na ljude kada se na njih budu valjano usredsredili. Ne postoji istinski planinar koji nije sposoban da planinarenje doživi, bar u nekoliko povremenih bljeskova, kao nešto više od pukog sporta. Jednako tako, ne postoji istinski penjač koji nam ne otkriva, očima ili licem preplanulim od sunčeve refleksije na snegu, beleg rase koja se preobrazila, prevazilazeći soj kome pripadaju ljudi ravnice.

Na temelju ovoga moramo spasiti planine od zagađujuće invazije turista koji pokušavaju da ih osvoje gradeći svoje „civilizovane” bazne logore. Ne mislim samo na ovu strašljivu omladinu koja sa sobom na popularna planinska sastajališta donosi isprazne, svetovne gradske navike (poput *disco*-a i teniskih terena), i koja se snobovski razmeće raznobojnom novom opremom koju su doneli da bi je koristili samo za bezopasne šetnje

kroz šumu. Govorim i o onima što kaljaju tišinu i nezagađena mesta materijalizmom i trivijalnošću, odnosno, takmičarskim duhom i manijom za onim što je neobično i teško, a sve zarad postavljanja novih rekorda.

Planina zahteva čistotu i jednostavnost; zahteva asketizam.

„O, nebo nada mnom! O, čisto, duboko nebo! Ti ponoru svetlosti! Gledajuć' u te, drhtim božanskim željama. Da se bacim u tvoje visine – to je moja dubina! Da se skrijem u tvojoj čistoti – to je moja nevinost! I kad lutam sam, za čim moja duša gladije noću i na stazama nesigurnim? I kada se uspinjem na planine, koga uvek tražim na planinama, ako ne tebe? I svo lutanje moje i planinarenje, sve je to samo neophodnost i nezgrapno sredstvo: sva moja volja želi jedino da leti, da leti u tebe!”

(F. Niče, *Tako je govorio Zaratustra*)

Ovo su reči koje je Fridrih Niče, filozof koji je branio volju za moć, napisao u zabačenim planinama Engadina. Nekim ljudima ove reči nisu ništa više od lirskog nadahnuća. Za druge, one sadrže intimni osećaj herojskog duhovnog stava, čiji duh jeste akcija, i disciplinu bezobzirne samokontrole. Hram ovog duha jeste primordijalna veličanstvenost vrhova, lednika, raspuklina i bezgraničnog plavog neba.

U ovom kontekstu, planinski i duhovni vrhovi sustiču se u jednostavnoj, ali moćnoj realnosti.

NEKOLIKO ZAPAZANJA O BOŽANSTVENOSTI PLANINE

U jednom članku objavljenom u *Reviji italijanskog planinarskog udruženja*, S. Manarezi je moćnim rečima podvukao nešto što se nikada ne može dovoljno naglasiti. Naime, neophodnost prevazilaženja ograničavajuće antiteze između, učenjačkog, fizički slabog tipa – odsečenog od dubljih sila tela i života zbog svoje samo-nametnute sputanosti kulturom sačinjenom od reči i knjiga – i sportu sklonog, zdravog, atletskog i fizički snažnog tipa – kome, opet, nedostaju sve metafizičke referentne tačke. Danas je neophodno prevazići jednostranost oba ova tipa te doseći nešto potpunije, odnosno, ljudsko biće u kome duh postaje moć i život, ljudsko biće u kome fizička disciplina istovremeno postaje, simbolom, gotovo uvođom i ritualom duhovne discipline.

S. Manarezi je neprestano ponavljao da je, među ostalim sportovima, planinarenje zasigurno sport koji nudi najpristupačnije mogućnosti za dostizanje jedinstva tela i duha. Uistinu, golemost, tišina i veličanstvenost velikih planina prirodno usme-

ravaju dušu ka onome što nadilazi ljudsko, i tako privlače vrednije ljude tački u kojoj fizički aspekt penjanja (sa svom zahtevanom hrabrošću, samo-kontrolom i mentalnom lucidnošću) i unutrašnja duhovna realizacija postaju nerazdvojivi i komplementarni delovi jedne te iste stvari.

Zanimljivo je zapaziti da se gledišta poput ovih – a koja su danas počeli naglašavati kvalifikovani pojedinci da bi promovisali ispravne stavove u sledećoj generaciji – mogu, u isto vreme, pratiti sve do veoma drevne tradicije; do nečega što se može nazvati tradicionalnim, u najširem smislu te reči. Iako stari nisu praktikovali planinarenje, izuzimajući nekoliko rudimentarnih izuzetaka, oni su ipak imali veoma živ osećaj o svetosti i simbolizmu planine. Takođe su smatrali – i ovo je pre istina – da je uspinjanje na planine i življenje na njima bila povlastica heroja i iniciranih, drugim rečima, onih bića za koja se verovalo da su prešla granicu običnog i prosečnog života u ravnici.

U narednom poglavlju ponudiću nekoliko komentara o tradicionalnom poimanju božanstvenosti planine, gledajući, s one strane simbola, na njegov unutrašnji smisao. Nadam se da će moje opservacije pobuditi neke aspekte duhovne strane palninarskih poduhvata, čiji tehnički opis predstavlja samo spoljašnju dimenziju, ili *caput mortuum*.

Pojam božanstvenosti planina nalazi se podjednako i u istočnim i u zapadnim tradicijama, od kineske do astečke tradicije pre-kolumbovske Amerike; od Egipćana do nordijsko-germanskih arijaca i od Grka do Iranaca i Hindusa. Ovaj pojam je iskazan u formi mitova i legendi koje se tiču planine bogova ili heroja – a koja je navodno mesto boravišta onih koji

su bili „vazneseni” – ili mesta nastanjenih tajanstvenim silama slave i besmrtnosti.

Opšti temelj za simbolizam planine jeste jednostavan: pošto je zemlja bila povezivana sa svim ljudskim (etimologija reči *human* jeste iz *humus*, „tlo”), zemaljski vrhovi, koji dosežu do neba i koji su preobraženi večitim snegom, spontano su smatrani najpogodnijim materijalom da se, kroz alegorije, izraze transcendentna stanja svesti, unutrašnje duhovne realizacije i pojave natprirodnih vidova bića, često figurativno prikazanih u vidu bogova i natprirodnih bića. Zato, ne samo da čitamo o planinama kao simboličkim „boravištima” bogova, već i nailazimo na relevantne tradicije – poput tradicija drevnih arijaca koji su živeli u Iranu i Mediji – u kojima, po Ksenofontu, ljudi nisu nikada podizali hramove svojim božanstvima, već su se za proslavljanje kulta i za žrtvovanje vatri i bogu svetlosti koristili planinskim vrhovima. Ove kulture smatrale su planine za vrednija, grandioznija mesta, i analogno, za mesta bliža božanskom od bilo kog hrama ili bilo koje svete građevine koju načini čovek.

Prema Hindusima, najbožanskiji planinski venac jesu Himalaji, što na sanskritu znači „Sedište snegova”. Još određenije, planina Meru jeste sveta planina, a verovalo se da se ona nalazi na Himalajima. Važno je zapaziti dve stvari: prva je, da se planina Meru smatrala za mesto na kome Šiva, veliki asketa, meditira. Druga je, da je Šiva odatle spalio Kamu, hinduističko božanstvo ljubavi, kada je Kama pokušao izložiti Šivino srce požudi. U hinduističkoj tradiciji, ideja apsolutnog asketizma i obavezujućeg pročišćenja prirode združena je sa najvišim planinskim vrhom. Ova ideja je nedostižna svemu što dolazi od požude ili želje, i zbog toga je stabilna u trans-

cedentnom smislu. Stoga, u drevnim vedskim formulama za konsekraciju kraljeva nalazimo sliku planine koja simboliše stabilnost moći i *imperium*-a koje će preuzeti kralj. Štaviše, u *Mahabharati* vidimo Ardž

unu koji odlazi na Himalaje da bi praktikovao asketizam, jer je zapisano da je „samo na visokim planinama mogao doseći božansku viziju”. Isto tako je car Judhištira, uspinjući se na „kočiju kralja bogova”, putovao na Himalaje da bi dosegao svoju apoteozu.

Takođe možemo zabeležiti da sanskritska reč *paradesha* znači „uzdignuto mesto”, ili „visoki predeo”, a odatle, u specifičnom materijalnom smislu, planinski vrh. No, *paradesha* se etimološki može združiti sa haldejskom rečju *pardes*; otuda izraz *paradise* (Raj), koji je potonja judeo-hrišćanska religija preokrenula u jedan dogmatsko-teološki koncept. U prvobitnoj arijskoj ideji raja nalazimo prisnu vezu sa konceptom visina i planinskih vrhova. Ova veza, kako ćemo kasnije videti, formulisana je jasno u dorsko-ahajskom pojmu Olimpa.

Na ovom mestu moram pomenuti helenske legende o mitskim ličnostima uznetim na planinu. Dobro je poznato da su Heleni, baš kao i sva ostala arijska plemena, imali izrazito aristokratski pogled na ono što se događa nakon smrti. Sudbinom većine ljudi, onih koji se nikada nisu izdigli iznad i s one strane običnog života, smatrao se Had, odnosno, larvalno i rezidualno bivstvovanje nakon smrti, lišeno istinske svesti, koje se provodi u podzemnom svetu senki. Besmrtnost je, pored olimpskih bogova, bila privilegija heroja, ili drugim rečima, bila je izuzetno dostignuće nekolicine superiornih bića. U najstarijim helenskim tradicijama nalazimo da je herojsko dostignuće besmrtnosti često prikazivano simbolizmom njihovog uspinjanja

ili nestajanja u planinama. Ponovno nailazimo na misteriju visina, budući da u ovom nestajanju moramo videti materijalni simbol duhovnog preobraženja. Izraze „nestati”, „postati nevidljiv”, „biti uznet na vrhove” ne treba shvatati doslovno jer, u suštini, označavaju virtualno uvođenje u svet s one strane čula, u kome nema smrti, te označavaju odvajanje od vidljivog sveta fizičkih tela, sveta običnog ljudskog iskustva.

Ova tradicija nipošto nije ograničena na Grčku. U budizmu se pominje planina u kojoj su nestali oni koji su dosegli duhovno prosvetljenje, a koje *Majjhima Nikkaya* opisuje kao „nadjude, neporažena i netaknuta bića, slobodna od žudnje.” Kineske taoističke tradicije govore o planini Kuen-Lun na kojoj su legendarna kraljevska bića pronašla napitak besmrtnosti. Nešto slično nalazimo i u nekim istočnjačkim islamskim tradicijama koje govore o iniciranim ljudima koji su bili uzneseni na planinu i koji su tako pošteđeni doživljaja smrti. Drevni Egipćani su govorili o planini (Seth Amentet) koja čuva prolaz kroz koji oni kojima je suđena „solarna” besmrtnost, na kraju, ulaze u „pobedilačku zemlju”, u kojoj, po drevnom hijeroglifskom zapisu, „vođe koje borave kraj trona velikog boga obznajuju svoj večni život i večnu moć.”

S one strane Atlanskog okeana, u pre-kolumbovskom Meksiku nalazimo impresivno podudaranje sa ovim simbolima: velika planina Kuluakan (što znači „svijena planina”, jer je njen vrh blago svijen na dole) smatrana je za božansko mesto koje je, bez obzira na njenu visinu, zadržalo vezu s nižim predelima. Prema drevnim američkim tradicijama za neke astečke vladare se verovalo da su nestali u jednoj odgovarajućoj planini. Dobro je poznato da se ova tema nalazi u legendama zapadnjačkog rimsko-germanskog srednjeg veka: za planine

kao što su Kifhauzer i Odenberg verovalo se da su mesta gde su se povukli kraljevi poput Karla Velikog, Artura, Fridriha I i Fridriha II. Ovi kraljevi navodno nisu umrli, već čekaju vreme da se ponovo pojave. U ciklusu legendi o Gralu, nalazimo planinu Montsalvat, što po Genonu znači „planina zdravlja” ili „planina spasenja”. Bojni poklič srednjovekovnih vitezova bio je „Montjoie”. U legendi koja uopšte nema istorijsku potporu, ali koja ipak poseduje veoma bogato duhovno značenje, prolazak kroz planinu bio je samo prvi korak koji je prethodio svetom kraljevskom krunisanju Artura. Ne mogu detaljno opisivati unutrašnje značenje ovih simbola i mitova, naročito onih koji se tiču nestalih kraljeva što će se jednog dana vratiti, samo ću reći da u ovim mitovima, iz mnogih različitih izvora, nalazimo opštu temu planine shvaćene kao sedište besmrtnosti, kao mesta gde se duhovni ljudi ostvaruju a heroji nestaju.

Moja sledeća zapažanja tiču se dva mesta: planine kao sedišta *haoma*-e i slave, i planine kao Valhale.

Iranska reč *haoma* odgovara sanskritskoj *soma*, tzv. napitku besmrtnosti. U ovim dvema drevnim arijskim idejama imamo združivanje različitih koncepata, delom stvarnih, delom simboličkih, delom materijalnih, a delom svodljivih u termine koji opisuju duhovno iskustvo. Hindu tradicija, na primer, opisuje *soma*-u i kao boga i kao sok biljke koja ima moć da proizvede osećanja zanosa. Ova osećanja su se veoma cenila i pobuđivana su tokom rituala unutrašnjeg preobražaja da bi se omogućio ukus besmrtnosti.

Baš kao što je Buda poredio sa visokom planinom stanje „u kome ne postoji ni ovde ni tamo, ni odlaženje ni dolaženje, već samo smirenost i prosvetljenje kao u beskrajnom okeanu”

(stanje *nirvane*), jednako tako u *Yasni* čitamo da misteriozna *haoma* raste na visokim planinama. Iznova srećemo združivanje ideje visina s idejom entuzijazma sposobnog da preobrazi, inspiriše i vodi ljude ka onome što je s one strane ljudskog, smrtnog i efemernog. Istu ovu temu, takođe, nalazimo u Grčkoj, u ranom dionizmu. Prema veoma drevnim svedočanstvima, one koji bi tokom religioznih svetkovina bili posednuti „božanskim ludilom Dionisa” čudna i neodoljiva sila, probuđena u njihovim dušama, vodila je prema divljim vrhovima tračkih planina.

Postoji, opet, nešto drugo što može ispraviti ono što je na dionisijskom nivou još uvek haotično i ne sasvim čisto: postoji drevno iransko gledište, što ga donosi *Yasht*, koje se tiče planine, odnosno, moćne planine Uši-darena, koja je, takođe, sedište slave.

U iranskoj tradiciji, „slava” (*hvareno* ili *farr*) nije bila apstraktni koncept. Slava se smatrala stvarnom i gotovo fizičkom silom, mada nevidljivog i neljudskog porekla. Slava je, uopšteno govoreći, bila privilegija svete arijske rase, ali je, još preciznije, pripadala kraljevima, sveštenicima i osvajačima koji pripadahu ovoj rasi. Znak koji posvedočuje prisustvo slave: pobjeda. Pošto je sunce držano za simbol sjajnog entiteta koji svakog jutra trijumfuje nad tminom, slavi su pripisivani solarni koreni. Prenošnjem ovih koncepata *sub specie interioritatis* slava je izražavala dosege pobjedilačkih rasa, u kojima je superiornost bila moć (pobjeda), a moć superiornost, kao u solarnih i besmrtnih nebeskih bića. U *Yasht* je zapisano ne samo da biljka *haoma*-e (dionisijskog stanja) raste na planinama, već i da najmoćnija planina, Uši-darena, jeste sedište arijske slave.

Kao što rekoh ranije, planina se takođe shvatala i kao Valhala. Reč *Valhala* bila je popularizovana operama Riharda

Vagnera, koje u nekoliko slučajeva usvajaju doslovnu interpretaciju drevnih nordijsko-skandinavskih gledišta *Eda*, iz kojih je Vagner crpeo najveći deo svoje inspiracije. Takvi pogledi su, pak, otvoreni za dublje interpretacije. Valhala je doslovce značila „dvorana palih heroja”, čiji kralj je Odin. Ovo izražava shvatanje privilegovanog sedišta besmrtnosti (u ovim tradicijama, baš kao i u grčkim, najveći broj ljudi je osuđen da nakon smrti provodi jedno mračno i larvalno postojanje u Niflhajmu, nordijskom ekvivalentu Hada), rezervisanog za plemstvo i heroje koji su pali na bojnopolju. Gotovo prema izreci: „Krv heroja je draža Bogu no mastilo filozofa i molitve vernika”. U ovim drevnim tradicijama umiranje na bojnopolju bilo je najplodonosnije od svih nadljudskih junaštava, i žrtva koju je najviše cenilo vrhovno božanstvo (Odin, Votan, ili Tir). Odin je u Valhali pale borce pretvarao u svoje sinove i činio ih besmrtnima zajedno s deifikovanim kraljevima. Često je ovo boravište bilo združivano sa Asgardom, gradom Asa, gradom božanskih svetlih bića koja su vodila večitu borbu protiv mračnih kreatura zemlje (*elementarwesen*).

Koncepti Valhale i Asgarda prvobitno su imali neposrednu vezu sa planinom, čak toliko da je Valhala postala imenom švedskih i drugih skandinavskih planina. Štaviše, kada se držalo da se nalazi na drevnim planinama, kakve su Helgafel, Kroshular i Hidsćelf, Valhala je smatrana boravištem heroja i deifikovanih kraljeva. U *Edama* se na Asgard često ukazuje kao na *Glitmirbjorg*, „sunčanu planinu” ili kao na *Himinbjorg*, u čemu su stopljene ideje planine i svetlog neba, ili svetlog, nebeskog svojstva. Tako ponovno susrećemo centralnu temu o Asgardu kao veoma visokoj planini na čijem sleđenom vrhu, iznad oblaka i magle, blista večna svetlost.

Kada se Valhala zamišljala kao planina, onda je to mesto sa koga kreće tzv. Divlja horda (*Wildes Heer*) i mesto na koje se vraća. Ovo je drevna popularna nordijska ideja koja je bila formulisana, na višem nivou, kad je združena sa armijom koju predvodi Odin, armijom sačinjenom od palih heroja. Po ovoj tradiciji, herojsko žrtvovanje života (što se u rimskoj tradiciji nazivalo *mors triumphalis* i čime se pobedonosni upućenik pridruživao redu heroja i vojnika pobedilaca) priključuje novog borca toj neodoljivoj duhovnoj armiji, Divljoj hordi, potrebnoj Odinu, bogu bitaka, za konačni te transcendentni cilj: borbu protiv *ragna rokka*, odnosno, protiv suđenog sumraka svega božanskog, što vreba nad svetom iz veoma daleke prošlosti.

Preko ovih tradicija, ako ih uzmemo u njihovom unutrašnjem značenju, pre nego u spoljašnjoj mitološkoj formi, dolazimo do najvišeg suda o ovom ciklusu mitova koji se odnose na božanstvo planine, a koji je gotovo odjek ovih dalekih realiteta. Sedište buđenja, heroizma i, katkad, preobražavajuće herojske smrti; mesto entuzijazma koji vodi transcendentnim stanjima; mesto čistog aksetizma i trijumfalne solarne sile suprotavljene silma što paralizuju, zatamnjuju i degradiraju život – izgleda da su drevni narodi sve ovo obuhvatali simboličkom percepcijom planine. Ovakvo viđenje planine izranja u ciklusu legendi i mitova, koji poseduju mnoge slične karakteristike, čiji su gorepomenuti primeri samo nekolicina u beskrajnom nizu.

Naravno, ne sugerišem pristajanje uz anahrone evokacije mitova, ali ovo nije samo neka lista neobičnih primera iz istorije. Iza mita i simbola, uslovljenih vremenom, stoji duh koji uvek može nanovo oživeti i izraziti se u novim oblicima i novim akcijama: to je ono što je zaista važno.

Najbolje što možemo poželeti novim generacijama jeste

da planinarenje ne doprinese obesvećivanju planine. Štaviše, iskreno se nadam da duboka osećanja koja se nalaze u korenu drevne mitološke deifikacije planine mogu da se probude u većoj meri, i da mogu izvršiti prosvetljujući uticaj na ljude, koje danas, donekle konfuzno, instinkt za prevazilaženjem ograničenja – koja su svojstvena svakodnevnom komercijalnom i mehaničkom životu dolina – vodi da se, hitajući ka zaleđenim i svetlim vrhovima, uspinju po stenama, grebenima i zidovima okruženim nebom i ambisom.

3

DUHOVNOST PLANINE

Govoriti danas o duhovnosti planine nije lako, posebno zato što je u mnogim slučajevima to postalo opšte mesto. Gotovo nijedno doba pre našeg nije čulo toliko mnogo priče o „duhu”; „duh” i „duhovno” su gotovo pretvoreni u vrstu začina kojim se sve začinja. Ova generalizacija je u potpunoj suprotnosti sa činjenicom da savremenom dobu zaista nedostaju autentični transcendentni principi i vizije.

Moderna upućivanja na duhovnost ne treba smatrati pozitivnim fenomenima, već pre smušenim, bezvrednim aspiracijama, ukoliko se nadalje ne budu razvijale u pravom smeru, u osećanje čvrste samosvesti koja je rezultat kontakta s jednom višom realnošću. Na ovom mestu želeo bih izneti svoje misli koje se tiču planina i alpskih sportova, te razmotriti potencijal za istinsku duhovnost koji sadrže.

Pre svega, ovaj potencijal je stvaran i nema nikakve veze sa trendovima naše ere ili sa nakratko-iživljenim entuzijazmom mlađih generacija. To znamo jer je duhovnost planine tradicio-

RASA I PLANINA

Prema osnovnom načelu učenja o rasama, kvaliteti jedne rase su, u suštini, nasledni faktori. Okruženje vrši svoj uticaj, ali nije odlučujući faktor, budući da samo po sebi ne može uzrokovati stalne modifikacije koje će se prenositi kao novo nasleđe. Okruženje će, ipak, biti od posebne važnosti tamo gde postoje tipovi koji, zahvaljujući ranijem rasnom mešanju, sadrže različite hereditarne faktore. U ovim slučajevima okruženje može delovati tako da podstakne razvoj jednih faktora umesto drugih, koji mogu biti inhibirani ili svedeni na latentno stanje. Na temelju ovoga, okruženje jeste činilac koji treba pažljivo razmotriti gde god se javlja pitanje selekcije karakternih crta. Izvesno okruženje može staviti na ispit raznovrsnost nasleđenih dispozicija te odmeriti njihovu snagu; može uzrokovati diskriminaciju. Kada okruženje predstavlja iste uslove dovoljno dugo vremena, može čak izolovati i stabilizovati dominantni tip.

Gore pomenute usputne napomene imaju za cilj da uspostave

opštu premisu za neka razmišljanja koja nameravam predstaviti. Ova razmišljanja se tiču značenja što ga doživljaj planine ima za aktivni pogled na rasu, odnosno, za gledište koje teži, u italijanskom narodu, naglasiti kvalitete i darove arijsko-rimskog tipa.

Rekao sam „doživljaj planine”, a ne samo „planina” jer ne govorimo o ljudima koji žive u planinskom području. U ovom kontekstu želeo bih naglasiti efekat doživljaja i sklonosti ka planini kod onih ljudi koji ne pripadaju ovom okruženju i kojima planina predstavlja priliku da reaguju protiv dosadnog mira svakodnevnog života.

Štaviše, ne nameravam pisati o psihološkim i fiziološkim efektima planinarenja, čiji je koristan i okrepljujući aspekt opšte poznat. Želim da se usredsredim na aspekt selekcije karakternih crta i na aspekt formiranja karaktera.

Pre svega, svako ko se slaže sa preovlađujućim gledištem, po kome se prvobitni rod osvajačke arijske rase počeo potvrđivati i razlikovati od ostalih naroda u događajima i u posebno grubom okruženju s kraja ledenog doba, takođe će shvatiti da, ako postoji prirodno okruženje koje može podstaći pojavu analognih unutrašnje forme – to upravo jeste planinsko okruženje; posebno oni predeli gde se mogu naći veliki glečeri i visoki vrhovi. U ovom slučaju, pod pravim uslovima, može doći do evokacije primordijalnog nasleđa, bez nametanja *a priori* fizičkog prilagođavanja, kod onih koji su, nakon milenijuma odvojenosti od domovine predaka, pokušali da izvuku pozitivne doživljaje iz produženog iskustva arktičkih predela.

Drugo, planina – na temelju svoje praiskonske prirode, okruženja, udaljenosti od sveta misli i osećanja odomaćenog i racionalističkog modernog čoveka – poziva ljude, na duhovni

način, da se vrate svojim korenima, svom unutrašnjem ostvarenju nečeg što odslikava jednostavnost, veličantvenost, čistu silu i nedodirljivost sveta ledenih i svetlih vrhova. Činjenica da je gotovo svaka drevna tradicija poznavala simbolizam planine – smatrajući planinske vrhove sedištima božanskih ili olimpskih sila, heroja ili preobraženih ljudi – potvrđuje evokativnu moć koju sam maločas pripisao planini. Neophodno je naglasiti i ovo: priča o povratku korenima i o obnovi ljudskih tipova, oblika civilizacije i stilova drevnih vremena, ukoliko se ne dosegne neposredni osećaj onoga što je primordijalno, uvek se svodi na puki intelektualizam i sterilnu nostalgiju. U ovome zadatku može pomoći samo priroda. Na umu imam prirodu u čijim aspektima nema mesta za ono što je lepo, romantično i pitoreskno; mislim, priroda koja prestaje da se obraća čoveku; mislim, priroda poduprta veličanstvenošću i čistim silama. Zato se neću uzdržavati da kažem da onaj koji je osvojio planinu, odnosno, onaj koji je naučio da se prilagodi njenom osnovnom značenju, već poseduje ključ za razumevanje izvornog duha i duha arijsko-rimskog sveta u njegovim najstrožim, čistim i najmonumentalnijim aspektima. Takav ključ ne može se pronaći u svakodnevnoj kulturi i obrazovanju.

Sada bih želeo razmotriti četiri elementa forme. Svi koji su ozbiljni po pitanju planinarenja – oni koji prelaze prevoje, zidove, natkriljujuće stene, ledene staze i uske grebene – otelo-vljuju jednostavan način življenja. Njegove glavne crte nalikuju karakteristikama koje su primerima tipično izražavale arijsko-rimska i arijsko-nordijska rasa, a koje se, takođe, veoma razlikuju od karakteristika izvesnog „mediteranskog” tipa čoveka. U svemu ovome sklon sam videti efekat prirodne

selekcije, i gotovo obnavljanja, koja nastupa kao rezultat određenih zadataka, iskušenja, i posebnog okruženja.

Prva karakteristika jeste oskudnost reči i redukovana verbalna komunikacija. Planina uči tišini; ona obeshrabruje beskorisno brbljanje, bespotrebne reči i raskošne a besciljne izlive rečitosti. Ona potiče na pojednostavljenje i na okretanje pažnje ka unutra. U planinskom okruženju pokreti i signali elokventniji su od dugih govora. I zaista je tako kada je neko zauzet penjanjem, pravljenjem rupa na planinskom zidu ili prelaskom tesnaca; u ovakvim okolnostima instinktivno se usvaja jedan vojnički stil, te jezgrovitost u upozoravanju, u davanju instrukcija ili potvrđivanju. Ovakav stil može se proširiti sa uspinjanja na život u planini uopšte. Istina je da ponekad susrećemo rđave navike, posebno među mladim ljudima koji ne umanjuju buku i raskoš tokom boravka u planinarskim domovima. A opet, ove greške ne utiču na suštinu, i imaju vrednost jukstapozicije ovog stava sa stavom koji imaju pravi planinari i kvalifikovani ljudi, za koje je planina više od sporadične avanture i prolaznog osećanja.

Druga karakteristika ozbiljnih planinara, a izravno je povezana s prvom, jeste unutrašnja disciplina i potpuna kontrola refleksa; stil oslobođene, lucidne i svrsishodne akcije; hrabrost koja nije nesmotrena niti nagla, već je svezana sa poznavanjem sopstvenih ograničenja i snaga, sa poznavanjem tačnih granica problema koga treba razrešiti. U vezi s ovom karakteristikom takođe pronalazimo još jednu: kontrola sopstvene imaginacije i sposobnost da se odmah neutrališe svaki beskorisni i štetni nemir. Ovi elementi imaju mnogo zajedničkih crta s asketizmom, ali se ovde koriste kao pretpostavka svake relevantne planinarske ekskurzije. Svrsishodna lucidna koncentracija jeste

još jedna karakteristika koju doživljaj planine budi i učvršćuje, sve dok se u mnogim ljudima ne transformiše u prirodni način življenja ili u neku vrstu navike. Onaj koji, dok hoda preko otvorenog zaleđenog grebena, misli o nečemu drugom osim o sledećem koraku; ili onaj koji, tokom uspona, sebi dozvoljava da misli o opasnosti i o zjapećoj praznini ispod njega, umesto da usredsredi svoj um na brzo i tačno razrešenje raznih pitanja o težini, ravnoteži i ispravnom hvatu – takva osoba teško će se drugi put vratiti na planinu, makar još bude žudeo za avanturom. Vratiti se planini; suočiti i voleti rizike; gospodariti odgovarajućom tehnikom – sve ovo znači dati življenju izvesnu formu koja, kod nekih ljudi, na kraju, svakodnevno utiče na uobičajeno ponašanje. Aktivni realizam – taj lucidni i savršeno upravljani instikt, taj stil duha koji drži pod potpunom kontrolom dušu i svaku iracionalnu reakciju, takođe je važna karakteristika arijsko-nordijskog i arijsko-rimskog stila. Istina je da se analogne crte mogu razviti i u drugim sportovima, ali doživljaj planine sadrži brojne elemente koji vode njihovoj spiritualizaciji, eliminišući tako opasnost od mehanizacije koja snalazi one koji su postali hrpa dobro-kontrolisanih refleksa.

Treća karakteristika jeste da doživljaj planine osposobljava da se dela, na delanje bez publike i na dokazivanje heroizma koji se kloni retorskih i grandioznih gestova. Opet, samo okruženje jeste uzrok ovog pročišćenja akcije, prvazilaženja ispraznosti i aktivne nezainteresovanosti. Dok „mediteranski tip” karakteriše potreba za publikom i sklonost ka teatralanom ponašanju, iskustvo planine je jedan od najboljih protivotrova za mediteransku komponentu koja je možda preostala u našim italijanskim dušama. Oni koji stvarno praktikuju planinarenje uče se radosti suprotnoj od mediteranskog čoveka, odnosno, ra-

dosti da se bude sam, da se usred izazovnosti stvari ostane sam sa sopstvenom akcijom i kontemplacijom. Činjenica da su u velikoj većini alpinističkih poduhvata ljudi povezani konopom jedni za druge ne protivreči gore pomenutoj misli, jer ne postoji ozbiljan planinar koji u jednom trenutku nije sam krenuo na planinu. Ostali ljudi s kojima je svezan nikada nisu publika; oni su elementi jedinstvene celine koja izvodi različite zadatke tokom zajedničke akcije. Svako zna da se od osobe u povezanoj družini očekuje da učini mnogo više nego da je sama, s obzirom na posledice koje bezobzirni čin ili slabost mogu imati po ostale članove grupe.

Ovo me dovodi do četvrte karakteristike, na koju ukazuje kao na poseban način zajedničkog življenja i delanja. Drugarstvo je u ovom kontekstu isuviše širok izraz. Ovde je veza više individualna i lična. Sentiment i naklonost igraju manju ulogu nego u opštim slučajevima drugarstva, ali s efektom većeg intenziteta. Da kažemo ovo na drugi način: istovremeno biti sam i sa drugim ljudima – veza je koja se suštinski javlja kroz akciju. Voditi i pokazati put samo je primer zadataka koji uvek moraju biti izvršeni snagom. Možda samo neki oblici drugarstva, skovanog tokom rata na bojnopolju, mogu doneti, poput iskustva planine, ovakav poseban osećaj aktivne solidarnosti, koja čuva razliku među ljudima, a opet pretpostavlja punu harmoniju njihovih napora radi tačne procene i zbog poverenja u potencijale svakog člana.

U pitanju je virilnost bez razmetanja i obostrana pomoć bez oklevanja među ljudima koji su na istoj ravni; utemeljena na zajedničkom i slobodno izabranom cilju.

Tako nas poslednji element, kada se uporedi s ovim, podseća na vrstu zajedništva koje je bilo jedan od najkarakterističnijih

elementa drevnih arijskih rasa i arijsko-rimskog naroda; ta vrsta zajednice nije imala ničeg zajedničkog sa socijalizmom. Njen temelj nije kolektivni entitet niti individualizam, već pre ličnost. Njen zakon je akcija; u njoj su postojale veze stvarnih ljudi, učvršćene poverenjem, lojalnošću i istinitošću, da ne pominjemo zajedničko dostojanstvo zbog pripadanja istoj rasi. Subordinacija, zbog jasnog viđenja celine i zbog vizije koju je delila svaka osoba, nije ponižavala ljude u toj vrsti društva.

Ovo su glavni elementi koje su, zbog prirodne selekcije okruženja i ispita akcije, najviše cenili oni koji su ozbiljno shvatali planinsko iskustvo. Ovi ljudi su, sa značajnim stepenom uniformnosti, težili da isprave ili neutrališu druge inklinacije i odlike koje su naglašene u životu u ravninama i velikim gradovima. Ništa nije nastalo ni iz čega; prema tome, sadašnja razmatranja ne odnose se na potpuno odrođenog modernog čoveka koji je sveden na životinju što radi i trenira. Umesto toga, ova razmatranja odnose se na one u kojima osećanje rase (rase u duhovnom, višem smislu) još uvek nešto znači i predstavlja osnovno polazište za volju okrenutu oslobođenju i buđenju. Planinski milje u ovim ljudima budi primordijalno nasleđe, i verovatno doprinosi postepenom izranjanju transcendentnog osećanja slobode – koga ne označava eskapizam, već je umesto toga princip čiste snage. Ovo osećanje slobode nalazi najsavršeniji izraz u samom ograničenom sopstvu, u koncentraciji, u promišljenoj akciji, u potpunoj, lucidnoj kontroli nad iracionalnim delom ljudskog bića, i konačno, u spremnosti da se bude, voljno, preobražen u element trajne akcije, u kojoj se cilj nalazi iznad svakog i iznad svega ostalog.

POGOVOR

JULIJUS EVOLA PO PRVI PUT MEĐU SRBIMA

Iako je najznačajniji politički filozof XX veka Julius Evola poznat našoj intelektualnoj javnosti po nekoliko članaka i polovini objavljene knjige „Metafizika seksa”, možemo da kažemo da je ovaj učitelj nacionalno oslobodilačke borbe po prvi put među nama, jer srpski čitalac tek sada ima pred sobom jedno potpuno delo ovoga autora.

I možda je i pravo vreme, da u doba nacionalnog poraza čitamo one koji nas uče da nikada ne posustajemo i da su borba i aktivnost određenje pravog čoveka, a naročito muškarca, po onoj tradicionalnoj izreci – *da je žena ono što jeste, a muškarac ono što čini*.

Ne dolazi nam slučajno ova misao o muškom i ratničkom načinu postojanja kada je reč o baronu Evoli, predstavniku ratničke ili rečeno jezikom naše arijske duhovne klevke – kšatrijske klase.

Zato je nama blizak Evola pošto nam je u genetskom kodu put rata put delotvorne akcije zvan na sanskrtu *karma joga*.

Dok je naše hrišćanstvo otkrivena religija koje nam ukazuje da je Bog postao čovek da bi ljudi mogli postati Bogovi, kako kaže Sv. Atanasije aleksandrijski, dotle hinduizam uči da je u svakom čoveku božanska suština i da je naš prevashodni životni zadatak da to otkrijemo i realizujemo.

Zato se takva religija u samoj Indiji naziva upravo *sanatana darma* ili večni put dok je hinduizam naziv koji je prvi dao Aleksandar Veliki kao ime za konglomerat najrazličitijih verovanja.

U takvom tradicionalnom društvu postojalo je ono što mi nazivamo kaste dok je pravi naziv *varna*, i to najpre bramanska *varna* kao način postojanja onih koji praktikuju *džnani jogu*, put znanja i svesti i prinose žrtve kao sveštenici, te zatim kasta ratnika ili kšatrija koji služe Bogu kroz rat i vođenje države.

U Bagavat Giti, drevnom indijskom spevu o božanstvu, velikom

vojskovođa Ardžuni javlja se Krišna Avatar, otelovljenje Boga, koji mu naređuje da pobije neprijatelje, a kada Ardžuna kaže da su to njegovi rođaci, Bog ga upozorava da je rat njegova *darma* ili dužnost kojim on dolazi do duhovnog savršenstva.

Ako je Rene Genon prvi mislilac obnovljenog tradicionalizma bio braman među evropljanima Evola je sigurno kšatrija ili ideolog ratničkog puta.

U vreme kada političke vođe podilaze najnižim narodnim strastima zaboravljajući da su učitelji naroda, a ne samo tumači narodne volje, put svesti o jedinstvu sa Bogom ili joge znanja, *džnani joge*, koja se skoro isto naziva i na sanskrtu i na srpskom, sigurno je samo za izabrane, ali je zato kšatrijski put *karma joge*, put za one koji neće da se utope u sveopštoj kaljugi konformizma i gluposti, i koji često za svoje pravo na elementarnu egzistenciju dostojnu čoveka moraju i oružjem ali svakako svojim stavom da se bore.

I ovaj uvod koji nastoji da dobronamernog čitaoca uvede u hinduističku terminologiju večne religije služi kao mala borba protiv primitivizma i gluposti koji se često pod plaštom nekakve borbe protiv sekti obrušava na istinsku filozofiju. Razni „polupismeni moralni policajci po milosti Božijoj” sude o onome o čemu ne znaju ništa boreći se za hrišćanstvo koje podvode pod svoju ljigavost i puzanje pred samozvanim duhovnicima.

Da puzanje i ljigavost pred Bogom i ljudima koji sebe smatraju Božijim delegatima ima sigurno veze sa religijama bliskog istoka svedoče spisi tih religija kao i njihov trgovački životni stav, ali sa hrišćanstvom ljigavost nema nikakve srodnosti.

Sam Hristos je prvi pobunjenik u ime božanske prirode u samom centru bliskoistočnih religija i zato se tamo i rodio da bi pokazao suštinu prave vere među onima kojima je ona najdalja.

Poznato je da su judeji razapeli Gospoda i Spasitelja upravo jer je rekao da je jedno sa Bogom Ocem kao i da se u replici judaizma – islamu za najveću

jeres smatra verovanje u otelovljenje Božije – inkarnacionizam, te da su muslimani ubili mistika Al-haladža koji je rekao isto što i Gospod – Ja sam istina ili *an al hak*.

Sa druge strane u hinduizmu je sasvim normalno verovanje da se Bog otelovljuje u konkretnom čoveku, a isto to svedoči Gospod kada kaže svojim apostolima – *Kažem vam vi ste Bogovi*.

To se u Upanišadama, drevnom indijskom kraju Veda, kaže – *tat tvam asi, to ti jesi, ti si Bog*.

Dakle iz tog i samo iz tog stava temeljnog ljudskog dostojanstva – jedinstva sa Bogom – dolazi i srpska nacionalno oslobodilačka borba i Evolina pobuna protiv savremenog sveta i svaki ljudski i božanski revolt protiv kretenizacije sveta i zombiranja ljudi.

Iz tog rajskog sveta preobražene budućnosti, sveta ideja ili sveta normalnih ljudi naših predaka, dolazi nam Julijus Evola kao vesnik ili anđeo ponekad surove ali uvek oslobađajuće istine.

Ovaj istinski vitez rođen je 15. maja 1898. godine u Rimu, u porodici koja vodi poreklo od nemačke aristokratije, ali je već u ranoj mladosti osećao odbojnost prema dekadentnoj sredini i interes za magiju ezoteriju i transcendentno.

U svojoj autobiografiji „Put cinobera” svedočio je da on ništa ne duguje ni sredini u kojoj je živio ni obrazovanju koje je stekao. Sve što je gledao oko sebe samo ga je upućivalo da oseća odvratnost prema svojoj okolini, prema takozvanom savremenom svetu i duhu vremena.

Najpre je bio sklon ekstremno levičarskim i nihilističkim pokretima ali ne zaboravljajući traganje za mističkom inicijacijom. On nije samo teoretski proučavao ezoteriju nego je i sam prošao inicijacijske realizacije i prakse, kaleći sebe na putu ka posvećenom i diferenciranom čoveku, što znači odvojenom od opšteg toka.

Kasnije se na neki čudan način ispostavilo da je taj levičarsko-nihilistički prezir prema buržoaskoj kvazirealnosti bio početak budističke inicijacije koja počinje gađenjem prema lažnoj realnosti ovoga sveta.

Ako je sam ovaj svet, u svojoj manifestaciji odvojenoj od Boga, laž ili iluzija, onda je buržoaska egzistencija laž nad lažima i iluzija unutar iluzije.

U tom periodu ezoterijskog gađenja Evola se upoznaje sa delima Rene Genona i svoju ezoterijsku pobunu utemljuje u Genonovoj bramanističkoj filozofiji apsolutnog tradicionalizma, dajući joj praktičnu primenu u političkoj filozofiji.

Od knjiga o paganskom imperijalizmu do dela o jogi, magiji i hermetičkoj tradiciji i kritike fašizma sa desnih pozicija, celokupno delo Evole usmereno je na buđenje čoveka uspavanog u snu iluzija, pa se njegovo delo o budizmu i naziva „Doktrina buđenja”. Zanimljivo je da u tom delu on budizam tumači kao kšatrijsku pobunu protiv dekadentnog bramanizma sveštenika. Buda je naime bio princ, dakle pripadnik ratničke kaste, a ne braman-sveštenik. Princ koji je pre svega ratnik osniva religiju po prvi put u Indiji.

I opet nam se nameće sama misao da naš srpski princ, Sveti Sava, osniva autokefalnu Srpsku crkvu utemeljujući ono što se mnogo kasnije nazvalo ali je već tada nastalo – Svetosavlje kao srpsku varijantu hrišćanstva.

Evolino glavno delo „Pobuna protiv savremenog sveta”, koje čeka svog srpskog prevodioca i izdavača, objavljeno je 1934, kada su još postojale izvesne nade da je moguće sprečiti nivelaciju svih ljudskih vrednosti njihovim svođenjem na najniže u društvu i individuumu.

U knjizi „Osedlati tigra”, napisanoj posle Drugog svetskog rata, naš autor smatra da je ljudska civilizacija došla do samog dna i da više nije moguća otvorena borba protiv vlasti najgorih, već da jedino preostaje lično odbijanje prihvatanja lažnih vrednosti i pojedinačna herojska egzistencija, ali i da strašni uslovi u kojima živimo pogoduju ne samo propadanju podložnih i slabih nego i inicijaciji izabranih koji možda treba da prenesu baklju istine do novog ciklusa i nove obnove i preobraženja sveta i čoveka.

Početna Evolina pobuna protiv hrišćanstva, koja je osnova njegove prve knjige „Paganski imperijalizam”, kasnije je ublažena što je vidljivo i iz činjenice da se on te knjige odrekao.

Ali sa druge strane, u knjizi „Fašizam viđen s desna” on zamera

fašističkom režimu paktiranje sa Vatikanom pozivajući se na gibelinsku tradiciju, na borbu onih koji su podržavali cara protiv pape.

Svakako da mlitavi i reakcionarni klerikalizam ne može da bude osnova bilo kakve oslobodilačke borbe, naročito kada je poznata činjenica da je rimska crkva već dugo neka čudna mešavina religiozne organizacije, političke partije i finansijske mafije ali i da se na neki neobičan i samo duhovnim činjenicama objašnjiv način sve hrišćanske zajednice u svetu, bar kada je reč o njihovim vladajućim elitama, saživljavaju sve više sa vladarima ovoga sveta.

Ipak, možemo da konstatujemo da je Evola imao problem sa hrišćanstvom zato što nije poznavao pravoslavlje kako kroz vizantijsku carsku ideologiju i teologiju simfonije crkve i države tako i kroz asketsku tradiciju kao autentičnu pobunu protiv duha vremena.

Ali i to je samo na prvi pogled. Jer šta znači činjenica da je sam Evola isticao da je jedini autentični i posvećeni čovek koga je sreo upravo Kornelije Kodreanu, pravoslavni Rumun, koji je spojio svoj lični hrišćanski asketizam sa političkim partijskim delovanjem, i koji je razumeo da je upravo pravoslavlje istinska inicijacija. Evolu je primer Kodreanua nadahnjivao za njegovu osnovnu tezu da je moguće stvoriti novu elitu vojnika-monaha spremnih da se suoče sa svim iskušenjima ovoga sveta i spremnih na beskompromisnu borbu protiv sistema globalne dominacije.

Važno je da navedemo i Evolina dela o tantrizmu kao specifičnom obliku joge koja ne znači odbacivanje sveta nego suočavanje sa iskušenjima i pobeđivanje tih iskušenja.

Smatramo da je ceo njegov život od početka do kraja protekao u značenju večne arijske filozofije, pa i njegova smrt 1974. godine, kada je spaljen a pepeo je razvejan na vrhu planine Monte Roza.

Sasvim je izvesno značenje činjenice da je prva Evolina knjiga na srpskom upravo knjiga o planinama, ne samo kao o sakralnim centrima nego i vrhuncima na kojima čovek iskušava svoje fizičke i duhovne sposobnosti.

Ali kada bismo videli razliku između duhovnih i planinskih vrhova izdali bismo našeg autora koji teži integralnom postojanju i samim sobom pokazuje integralnog čoveka.

Čitalac će sigurno sa velikim interesovanjem, otkrivajući prostore Evolinog dela, istraživati svoje unutrašnje prostore pobeđujući u njima mrak i kukavičluk, pa nam nije cilj da navodimo ono sve o čemu je reč u ovoj knjizi.

Ukazaćemo samo na značenja planina i vrhova za nas Srbe koje su po posebnom ratničkom, državotvornom ali i integralnom karakteru srpskog naroda bile središta borbe za slobodu.

Nije bez promisla činjenica da se centralna srpska planina naziva Romanija isto onako kako su Romeji, ili kako ih zapad naziva Vizantinci, zvali svoju državu.

Da je ta planina Romanija bila upravo deo nebeske Vizantije na zemlji za vreme okupacije turskog primitivizma i beskulturnosti svedoče i mnoge pesme o Romaniji kao mestu koja skriva hajduke i one koje se ne mogu pokoriti, od Starine Novaka pa sve do Pala u poslednjem srpskom ratu i pesme.

Radovane čoveče od gvožđa prvi vođo posle Karađorđa

Šta bi Evola kao predstavnik carske gibelinske ideologije koji je pisao o gvozdenoj kruni cara Fridriha rekao o ovoj pesmi koja govori kroz kolektivnu svest srpskog naroda o celom čoveku, iniciranom i diferenciranom čoveku od gvožđa, predstavniku Romejskog carstva u našem vremenu i pobunjeniku protiv savremenog sveta. Šta bi rekao nego da je ceo jedan narod iskazao svoj stav neprihvatanja utapanja u beslovesnost Sistema.

Ova široka identifikacija sa planinom podseća nas na činjenicu da Evola na početku svoje knjige govori o svetim planinama kao što su mitska planina Meru iz hinduističke tradicije te mnoge druge svete planine raznih religija.

U nama blisko vreme živeo je, kako kažu, najveći predstavnik *advaita-vedante* ili apsolutnog jedinstva sa Bogom posle Šankračarje iz IX veka: reč je o Šri Ramana Maharšiju. Pošto ga Evola ne pominje, jer su bili savremenici, a život ovog mudraca usko je inicijacijski povezan sa jednom planinom opisaćemo i kratko ilustrovati njegovo delo.

Rođen je kao Venkataraman 1878. godine na jugu Indije i sa 17 godina dok je provodio školski raspust kod svog ujaka doživeo je nešto što je na prvi pogled izgledalo kao smrt, da bi se pretvorilo u osećanje jedinstva sa Bogom i ne samo osećanje nego i istinsku svest.

Kada je realizovao tu svest otišao je i jedno vreme živeo u pećinama svetog brda Arunčala. Tu su ga našli monasi koji su mu služili da bi se oko njega stvorio ašram koji je izdavao knjige, okupljao sledbenike i širio njegovu misao.

Jedina meditacija koju je preporučivao je bilo samoudubljivanje ili pitanje, *ko sam*, što se na sanskrtu slično kao na srpskom kaže *ko ham*. Tim pitanjem treba doći do istine da je naše suštinsko *ja ili Sopstvo* jedno sa Bogom. Ono što je za našu temu zanimljivo jeste da je Ramana planinu Arunčala koristio kao sliku Sopstva ili jedinstva individualne duhovne duše sa Bogom, i da se u pesmama koje se tamo pevaju neprekidno planina identifikuje sa Bogom, naravno kao slika koja treba da nas podseća na istinito ja ili Boga.

U vizantijskoj misli slično tome sve do svetog Tihona Zadonskog iz XVIII veka prirodne pojave i predmeti iz prirode podsećali su nas na Božije atribute i osobine i tako su nas uzvodili ka Bogu.

Ali ni pre ni posle kao kod Ramane Maharšija, koji je i preminuo u podnožju te planine 1948, nije planina identifikovana sa božanskim, i o tome govori pesma našeg savremenika i ezoterijskog mislioca, srpske pesnikinje Slobodanke Kalauzović u kojoj se identifikuje i planina i mudrac i božansko.

O Ramana – Arunčala

Nektaru čistog blaženstva, Izvoru večne Lepote

Najskrovitiji ushitu moga Bića!

Ne razaznajem drugu Stvarnost do Tebe

Milostivi, savršeniji od svega postojećeg,

Jesi li bog, čovek ili kakva krhka duga

Na krilima vetra što jezdiš mojim svodom?

Zvezde se ogledaju u Tvojim očima.

Latice najmirisnijeg zlatastog cveća Tvoj su lik.

Zaodeven ruhom besprekorne samilosti,

tvoje najraskošnije halje blješte okupane svetlošću čiste Gjane!

Padine tvojih osvežavajućih šuma utočište su za svakoga

Prognanog psa, leptira, majmuna, gubavca, bezbožnika ili

Pokloknika bilo kog od mnoštva formi Bogova.

Najmilosrdniji od svih moj Oče.

Strune tvojih reči – muzika koja odjekuje

Odajama moga srca – večno me čuvajući od zaborava.

Jedini oltar obožavanje Sopstva – Tebe!

I ovaj – još jedan mali kamenčić iz pećine Srca

Primi na dar od potočića Tvog okeana

Učini da svaka ptica od nas ojača

I neka je sloboda ponese tvom izvoru,

Tebi o Ramana Arunčala

Knjigu koja je pred nama, ako želimo da je doživimo u duhu u kome je pisana, dakle u duhu celovitosti i jedinstva čoveka ali i ezoterije i prakse duhovnosti i državotvorne misli, treba da čitamo neprekidno ukrštajući svest o onome što piše Evola sa srpskom istorijom. Samo tako ova knjiga može da pomogne toliko potrebnoj sintezi nove srpske ideologije.

Godine 1945, dok je istraživao masonske arhive u Beču, sakupljene iz svih zemalja koje su osvojile sile osovine, i pisao o planinama, kao posledica povrede od američkog bombardovanja Evola je ostao nepokretan. A za to vreme u Srbiji su ovako pevali o planinama i masonskim simbolima.

Na planini na Jelici, sastali se svi četnici

Sastali se pa govore, petokraku da obore

Petokraku jer ne valja, ona neće Petra kralja

Ona neda srpskom rodu, ljudsko pravo i slobodu

Oj četnici Ravne Gore, zbijajte se u redove

Zbijajte se brat do brata, da skinemo jaram s vrata

I to je osnovna poruka Julijusa Evole i ove knjige izrečena srpskim jezikom.

Idite gore ka vrhuncima oslobađajući se lažnih simbola i idola ljudske niskosti i u jedinstvu naroda na vrhovima Duha dostignite slobodu.

Željko Poznanović

SADRŽAJ

Deo prvi - DOKTRINA

1. PLANINA I DUHOVNOST	7
2. NEKOLIKO ZAPAŽANJA O BOŽANSTVENOSTI PLANINE	13
3. DUHOVNOST PLANINE	23
4. MISTIK TIBETANSKIH PLANINA	33
5. RASA I PLANINA	41
6. PLANINA, SPORT I KONTEMPLACIJA	49
7. USPINJANJE I SPUŠTANJE	55

Deo drugi - ISKUSTVA

8. SEVERNI ZID ISTOČNOG LISKAMA	63
9. ZAPAŽANJA O PSIHIČKOM TRENINGU U PLANINI	69
10. USPON NA LANGKOFEL	79
11. LED I DUH	85
12. DOLINA VETRA	91
13. USPON NA GROS-GLOKNER	97
14. RAZMIŠLJANJA O VRHOVIMA	105
15. OLUJA NA MONTE ROZI	111

Deo treći - DODACI

Dodatak A - UMETNIK VISINA: NIKOLAJ RERIH	117
Dodatak B - UMETNOST I SIMBOL U SEDIŠTU SNEGA	121
Dodatak C - RELIGIOZNOST TIROLA	127
Dodatak D - KRALJEVSTVO DEMONA VRHOVA	133
Dodatak E - VISINA	139
Pogovor	143